

10. Педагогіка : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / под. ред. Ю. К. Бабанського. – М. : Просвещение, 1983. – 608 с.
11. Стасенко О. А. Сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл / О. А. Стасенко // Молода спортивна наука України, Львів, 2009. – Т. 2. – С. 166-172.
12. Теория и методика физической культуры : учебник / под. ред. проф. Ю. Ф. Курамшина. – 3-е изд., стереотип. – М. : Советский спорт, 2007. – 464 с.
13. Фунтікова О. О. Педагогіка вищої школи : Словник-довідник / О. О. Фунтікова. – Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2007. – 407 с.

ЗАХАРИНА Е. А. Современный взгляд на профессиональную подготовку будущих учителей физической культуры к внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работе.

В статье отмечено, что современное состояние общества направлено на повышение эффективности профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры для качественной организации процесса физического воспитания в общеобразовательных учебных заведениях и осуществления внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работы. Автор указывает, что профессиональная подготовка социально мобильных учителей физической культуры является одной из приоритетных задач высшей школы.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие учителя физической культуры, внеклассная и внешкольная оздоровительно-воспитательная работа.

ZAKHARINA E. A. The contemporary view of the professional preparation of the future teachers of physical education to the out-of-school activities.

The article noted that the present state of society is aimed at increasing the effectiveness of training future teachers of physical education for high-quality organization of the process of physical education in secondary schools and the implementation of extra-curricular recreational and educational work. The author points out that the professional preparation of the top-ranked specialists is the high school's top target.

Key words: professional training, future teacher of the physical education, outside, out of school, health-giving and educational work.

**Зікій Г. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ВОДІЇВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті аналізується законодавча основа модернізації трудової, допрофесійної та початкової професійної підготовки старшокласників. Визначені переваги автотранспортного напрямку підготовки школярів. Запропоновані складові педагогічних технологій підготовки водіїв автотранспорту.

Ключові слова: профільне навчання, педагогічні технології, водій автотранспорту, професійна підготовка.

Кардинальні зміни, що відбуваються нині в усіх сферах нашого суспільства, висувають високі вимоги до особистісних та професійно значущих якостей випускників загальноосвітніх шкіл. Актуальними стають

такі якості особистості, як активність, ініціативність, самостійність, висока відповідальність. Перед освітою постає проблема створення відповідних умов для росту інтелектуального та трудового потенціалу суспільства, принципового оновлення та модернізації загальноосвітньої, загальнотрудової, допрофесійної, початкової професійної підготовки старшокласників до діяльності у нових соціально-економічних умовах. Важлива роль у вирішенні цієї проблеми належить трудовому навчанням учнів. Основою пошуків нових підходів до удосконалення їх трудової підготовки є Національна доктрина розвитку освіти, Закон України “Про загальну середню освіту”, Закон України “Про професійно-технічну освіту”, Державний стандарт освітньої галузі “Технологія” та ін. Ці документи націлюють педагогів на розвиток особистості й творчої самореалізації кожного громадянина України та удосконалення змісту й процесу трудової підготовки учнів.

Реалізація прийнятої особистісно-орієнтованої парадигми навчання спричинила до запровадження профільного технологічного навчання учнів старших класів. Особливої значимості набуває формування готовності учнівської молоді до обґрунтованого та виваженого вибору професії, майбутньої трудової чи навчальної діяльності. Так, Концепція профільного навчання в старшій школі передбачає забезпечення можливостей рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, виховання особистості здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. У зв'язку з цим акценти у трудовій підготовці учнівської молоді зміщуються на забезпечення підготовки старшокласників до вибору професії та певного виду трудової діяльності.

Одним із напрямів професійної технологічної підготовки учнів старших класів є вивчення автотранспортної техніки. Необхідність вибору такого напрямку зумовлена широким розповсюдженням водійських професій, прискоренням темпів автомобілізації нашої країни, високою інтенсивністю дорожнього руху, зростанням швидкостей і відповідно високим рівнем аварійності. А звідси виникає необхідність дійового забезпечення безпеки дорожнього руху на дорогах України. Також цей напрям професійної підготовки учнів старших класів обумовлений ще й тим фактом, що до керування автомобілями та тракторами в тій чи іншій мірі має відношення практично кожна людина сучасного суспільства.

Основною передумовою підвищення безпеки дорожнього руху є, як відомо, висока дисциплінованість, професійна надійність і майстерність водіїв транспортних засобів. На це орієнтує й Концепція державної програми підвищення безпеки дорожнього руху. Однак, як свідчить статистика, з вини водіїв відбувається 70-75% дорожньо-транспортних пригод. Відомо, що

аварійність на дорогах України сягає досить значних показників, зокрема, в порівнянні з іншими країнами світу. Тому важливість проблеми підвищення якості підготовки молоді до управління автотранспортною технікою є незаперечною.

Формування готовності до професійної діяльності й професійної підготовки водіїв досліджувалася провідними вченими. Проте в педагогіці ці питання відповідно до профільного професійного навчання учнів старших класів практично не розроблялися. Так, на сьогодні ще не визначено структуру такої підготовки, критерії та рівні сформованості готовності учнівської молоді до практичної професійної діяльності, не розкрито методичні умови оволодіння школярами відповідними знаннями та вміннями. Значний потенціал криється у вивченні такого навчального курсу професійної підготовки водіїв, як “Основи безпеки руху”. Однак на практиці потенціал цього та інших курсів не реалізується в повній мірі, оскільки його зміст потребує використання нового науково обґрунтованого навчально-методичного забезпечення.

Державна національна програма “Освіта” Україна XXI століття” [1] передбачає поряд із гуманітарною та природничою освітою, трудову підготовку молоді, завданням якої є:

- формування техніко-технологічних та економічних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для оволодіння певною професією;
- ознайомлення з масовими професіями, виховання потреби у праці;
- ознайомлення школярів з основами ринкової економіки, різними формами господарської діяльності.

Аналіз стану профільної, допрофесійної та професійної підготовки старшокласників та педагогічних досліджень з цієї проблеми вказують на необхідність розробки нових підходів та шляхів формування й удосконалення змісту навчання, що максимально відповідав би цілям і завданням трудового становлення та професійного самовизначення учнів загальноосвітніх закладів освіти.

Головною метою шкільної освіти України – є спрямування навчально-виховного процесу на особистість учня, виділивши пріоритет соціально-мотиваційних чинників загальнолюдських цінностей. Методологічна переорієнтація освіти на особистість має орієнтуватися на забезпечення активної пізнавальної позиції суб’єкта навчання, організації навчання на основі врахування досвіду взаємодії учня з навколишнім світом, врахування не лише раціональної, а й особистісно-почуттєвої сфери його діяльності, спрямованість освіти на найповнішу реалізацію здібностей, потреб інтелектуального, духовного і творчого потенціалу молоді людини, на діяльність учня, яка зумовлюється його розумом і активністю, вироблення стійких механізмів самонавчання, самовиховання й саморозвитку [2].

Сьогоднішні реалії життя нашої країни вимагають нового підходу до соціального замовлення на основі вивчення безпечної взаємодії особистості з навколишнім сьогоденням. Соціальне замовлення на підготовку молодих людей до майбутньої професійної діяльності повинне враховувати інтереси як суспільства, так і особистості. Навчально-виховний процес професійної підготовки має бути орієнтований на особистість, на вивчення та вдосконалення його професійно значимих якостей.

Зміст професійної підготовки повинен ґрунтуватися на загальноосвітніх знаннях та загальнолюдських цінностях і бути спрямованим на підвищення моральних якостей учнів та формування безпечної діяльності. Такий підхід до навчальної діяльності ставить перед психологічною, педагогічною науками та навчальними закладами нові проблеми й завдання. Розробка та вдосконалення змісту трудової підготовки нині надзвичайно актуальна.

Ці проблеми досліджували такі вчені: Г. Є. Левченко, А. К. Маркова, В. М. Мадзігон, Е. М. Павлютенков, С. В. Осадчий, М. П. Тименко, Д. О. Тхоржевський, Є. А. Фарапонова, Н. О. Шевченко та інші.

При виборі напряму професійної підготовки школярів важливо правильно врахувати політичні, економічні, науково-технічні соціально-культурні й духовні тенденції розвитку суспільства. Провівши аналіз основних сфер суспільного життя, в основі яких лежать види діяльності, що мають виконавчі функції: матеріальне виробництво, сфера послуг, управління, транспорт, соціально-політичне й сімейно-побутове життя, робимо висновок, що всі вони в тій чи іншій мірі пов'язані з використанням автотракторної техніки. Такі види діяльності досліджені нами з урахуванням психічних, фізіологічних і навчальних можливостей учнів, а також проаналізовано:

– рівень знань про види діяльності, які пов'язані з керуванням та обслуговуванням автотранспортної техніки;

– уміння й навички, необхідні особистості для успішної та безпечної діяльності як водія;

– досвід емоційно-ціннісного ставлення до водійської діяльності, навколишнього світу, системи цінностей суспільства.

Важливим фактором для формування змісту трудової підготовки в загальноосвітніх закладах є урахування вимог виробництва, перспективних технологій, законів розвитку економіки, рівня пізнання психофізіологічних можливостей учнів. Такий процес потребує нових підходів до навчально-педагогічної діяльності та ставить специфічні вимоги до підготовки педагогічних кадрів даного напряму, спонукає до переоцінки та вдосконалення традиційного навчання. Це вимагає ґрунтовного аналізу та систематизації професіограм спеціальностей, у яких керувальні дії є домінуючими [3; 4; 5].

Дослідження цих та інших чинників, які необхідно враховувати при вдосконаленні змісту трудової підготовки, дає змогу виробити ефективні шляхи формування готовності до керування автотракторною технікою, загальні положення та принципи відбору змісту та механізми їх реалізації.

Професійний напрям трудової підготовки "Водії автотранспортних засобів" має низку переваг над іншими, перш за все у своєму змісті, який поєднує в собі:

- високий відсоток міжгалузевих та галузевих знань;
- високий відсоток загальноосвітніх та загальнотехнічних знань;
- високий відсоток загальнотрудових вмінь;
- забезпечується політехнічний принцип навчання;
- вивчаються важливі психофізіологічні особливості працівників;
- формуються правові відносини;
- формуються знання, уміння та навички безпечного поведіння на дорозі.

Професійна підготовка старшокласників покликана забезпечувати істотне підвищення теоретичної й практичної підготовки до самостійного трудового життя, орієнтувати навчання на особистість, пріоритет соціально-мотиваційних чинників, а отже, мають враховувати такі аспекти:

- соціальний (бути потрібними широким верствам населення країни, забезпечувати рівневі підготовки).
- педагогічний (спиратися на загально-дидактичні положення й мати особистісну спрямованість, за якої знання, уміння й навички перетворюються на засіб розвитку пізнавальних якостей учнів);
- психологічний (забезпечувати вироблення в учня здатності бути суб'єктом свого розвитку, вироблення ціннісних орієнтацій особистості).

Названі чинники зумовлюють забезпечувати належне психолого-дидактичне обґрунтування всіх ланок навчально-виховного процесу в умовах рівневої й профільної диференціації трудового навчання. Таке обґрунтування має враховувати зміст, структуру й особливості навчальної діяльності учнів на кожному рівні навчання, цикли життєдіяльності дитини, а також пізнавальні інтереси та здібності. За умови цілісного психолого-дидактичного обґрунтування навчально-виховного процесу нами впроваджені методики, які в більшій мірі забезпечуватимуть мотивацію навчання та формування готовності до самостійної трудової та професійної діяльності.

Розробляючи та впроваджуючи нові технології навчання, необхідно враховувати зміну пріоритетів у співвідношенні психології й дидактики. Знання психологічних та фізіологічних особливостей розвитку учнів використовуються переважно лише для успішного розв'язання вже поставлених конкретних навчальних завдань. У підручниках з психології для студентів вищих педагогічних закладів освіти більшість прикладів психічних

процесів пов'язані з навчальною й пізнавальною діяльністю та відсутні приклади пов'язані з практичною професійною діяльністю. Сьогодні змінилися мотиваційні й ціннісні установки. Стали іншими учні – одні більш самостійними й врівноваженими, інші навпаки, менш самостійними, тривожними та агресивними. Одні допитливими, інші байдужими. Тому при створенні дидактичного навчального процесу трудової підготовки необхідно розробити його психологічний аспект. Необхідно враховувати стрімкий темп розвитку можливостей техніки та обмежені можливості людини при керуванні такою технікою. Так, швидкість автомобілів за минуле століття збільшилася приблизно у десять разів, тоді як час реакції та психофізіологічні можливості сприймання водіями залишилося без змін.

Паралельно з розробленням загальних психолого-дидактичних закономірностей навчального процесу є нагальна потреба спрямувати зусилля на створення освітніх середовищ якісно нового вищого рівня організації навчання. У зв'язку з цим потребують досліджень всі можливі сторони організації навчання: диференціація навчального матеріалу як засіб становлення індивідуальної системи знань, досвіду школяра й диференціація як засіб індивідуалізації режимів життєдіяльності й моделювання на цій основі освітніх середовищ.

Останні передбачають, щоб форми, методи й прийоми навчання враховували не лише загальні особливості навчальної діяльності учня та зміст матеріалу, а й особливості (об'єктивні й суб'єктивні) його життєдіяльності - періоди активності, емоційного піднесення, самопочуття, цикли навчальної діяльності, мотиваційні характеристики, ставлення до певних подій (вихідні, канікули, свята, олімпіади, конкурси, екзамени тощо). Ці завдання успішно вирішується застосуванням у навчальному процесі комп'ютерів з відповідними програмами.

Вчителям автосправи потрібні рекомендації забезпечення науково вірогідної діагностики готовності до освітньої та професійної діяльності. Така діагностика має допомогти учням визначати не лише здібності, а й накопичений ними досвід взаємодії з навколишнім світом. На основі одержаних діагностичних матеріалів визначаються освітні середовища учнів, організаційні, методичні й змістові компоненти цих середовищ. Такий індивідуалізований підхід враховуватиме типові та індивідуальні відмінності між учнями, форми їх прояву в пізнавальній діяльності і комунікативних відносинах, особливі вікові цикли життєдіяльності дитини. Він сприятиме оптимальному поєднанню класної та домашньої навчальної діяльності, нормуванню навчального навантаження, створенню емоційної комфортності, позитивного емоційного фону і, як наслідок, збереженню здоров'я школярів.

Отже, сучасні педагогічні технології підготовки водіїв мають відповідати таким основним вимогам:

– враховувати особливості навчальної діяльності, її зміст і структуру,

цикли життєдіяльності учня, його здібності, інтереси й нахили;
– бути спрямованими на моделювання освітніх середовищ їх організаційних, методичних і змістових компонентів, які враховують типові та індивідуальні особливості.

Використана література:

1. Державна національна програма “Освіта” /Україна XXI століття/. – К. : Райдуга, 1994. – 62 с.
2. Мадзігон В. М. Проблеми і завдання педагогічної науки в умовах розбудови національної школи / В. М. Мадзігон, М. І. Булда // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 3. – С. 3-9.
3. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 308 с.
4. Павлютенков Е. М. Профессиональное становление молодежи – на научную основу / Е. М. Павлютенков // Школа и производство. – 1990. – № 11. – С. 66-69.
5. Тхоржевський Д. О. Методика трудового і професійного навчання та викладання загальнотехнічних дисциплін : навч. посібник / Дмитро Олександрович Тхоржевський. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Вища школа, 1992. – 334 с.

Зикий Г. С. Современные технологии подготовки водителей автотранспортных средств в общеобразовательных учебных заведениях.

В статье анализируется законодательная основа модернизации трудовой, допрофессиональной и начальной профессиональной подготовки старшеклассников. Определены преимущества автотранспортного направления подготовки школьников. Предложены составляющие педагогических технологий подготовки водителей автотранспорта.

Ключевые слова: профильное обучение, педагогические технологии, водитель автотранспорта, профессиональная подготовка.

ZIKIY G. S. Modern technologies of preparation of drivers of vehicles in general educational establishments.

Legislative basis of modernization of labour, doprofessional'noy and initial professional preparation of senior pupils is analysed in the article. Certain advantages of avtotransportogo direction of preparation of schoolboys. The constituents of pedagogical technologies of preparation of drivers of motor transport are offered.

Keywords: type teaching, pedagogical technologies, driver of motor transport, professional preparation.

**Івахненко Т. П.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

ВПЛИВ ВИХОВНИХ ТРАДИЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МІЖСТАТЕВИХ СТОСУНКІВ (сексуальний аспект)

У статті проаналізовано традиції, які повинні виступати основою формування сексуальної культури молоді. Автор звертає увагу на прогресивні традиції української культури, аналізує сексуальну культуру як важливий компонент загальної культури особистості.

Ключові слова: сексуальна культура, традиції, звичаї, молодь, секс.